

AXEL B. SVENSSON — EN FÄRGSTARK PERSON, BUREN AV FÖRBÖN

Anna Nilsson

I denna artikel får vi stifta närmre bekantskap med den tidigare delen av Axel B. Svenssons liv. Han var en av dem som såg till att Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner grundlades 1909. Längre var han sedan sällskapets självklara ledare. Denna artikel tar fasta på förbönens betydelse för hur hans liv tog form.

VID GENOMGÅNG av litteratur om Axel B. Svensson har jag uppmärksammat förbönens starka betydelse för en människas liv. Det gäller då böner av personer från olika generationer. De kan glömmas av människor men inför himmelens Gud är de alltid aktuella. Min berättelse om Axel B. Svensson visar på förbönens betydelse och den allsmäktige Gudens förunderliga ledning av sina barn. Berättelsen tar fasta på den första hälften av Axel B. Svenssons liv.

Barndom och ungdomstid

Jordskalv av nämnvärd styrka är mycket ovanliga i vårt land. Söndagsmorgonen den 2 februari 1879 förekom ett för våra förhållanden betydande skalv i Västsverige. Samtidigt föddes i Halland det elfte barnet till Hulda och Nils Petter Svensson i Våxtorp. Det var Axel Bernhard, som då såg dagens ljus. Tre av syskonen hade avlidit innan Axel föddes.

Hulda var av vallonsläkt. Otivelaktigt hade hon romanskt blod i ådrorna och detta visade

Natten mellan
den 14 och 15 november
1895 höll dock på att
bli hans sista.
Fartyget förliste
men besättningen
blev räddad.

sig också mycket starkt hos yngste sonen, Axel. Nils Petter var av skånsk jordbrukarsläkt; i flera generationer hade de varit självägande bönder i nordvästra Skåne. Farfadern var en förslagen man. Han sålde spritdrycker på gården och blev därigenom förmögen. Men verksamheten förde inte välsignelse med sig; en bror till Axels far gick i konkurs; fadern hade gått i borgen och tvingades att lämna sin gård. En otrolig sparsamhet följde; Sofia, en 18 år äldre syster till Axel, drev en diversehandel och hjälpte på så sätt familjen.

Barndomshemmet präglades av gammaldags läsarkristendom; familjemedlemmarna var flitiga kyrkobesökare, och de var tveksamma till den begynnande frireligiösa verksamheten i trakten. På 1880-talet startade en söndagsskola i Våxtorp. De yngre barnen tiggade och bad att få gå dit men föräldrarna vågade inte låta dem göra det. Mor

Hulda frågade till slut församlingsprästen till råds och då han inte ansåg att det kunde vara farligt, fick de yngre börja i söndagsskolan. Ganska snart sökte sig sedan de vuxna till sammankomsterna i hemmen, och det dröjde inte länge förrän flera i familjen blev "vunna för Herren". Så småningom öppnades hemmet för predikningar och till slut kom också Axels far till en levande tro.

Som barn fick Axel i uppgift att gå runt bland gårdarna och "buda" till predikningar

"Se då här: denna syndaförlåtelse, denna förlossning, som nu är nämnd, den tillhör varje människa, from och ofrom, trogen och otrogen."

och sammankomster i hemmet. Många gånger blev han hånad av kamrater och också bemött med svordomar.

Axels önskan var att bli sjöman som en äldre bror. "När jag läst för prästen, ska jag bli sjöman och klättra i masterna och segla till många länder, för jag vill leva." Hemmet hade blivit för trångt och med sin mors "Gud välsigne dig" gav han sig ut i världen. Han seglade på svenska och norska fartyg på Nordsjön. Livet på sjön var hårt för en ung pojke; ofta fick han slita ont. I hamn försökte sjömännen roa sig och så gjorde Axel också. Han levde ett rått liv, söp, svor och muckade gräl så ofta han kunde. Vi ett tillfälle fick han vid en omgång i land ena ögonlocket spräckt. Kaptenen sydde ihop det med segelgarn.

Två gånger rymde han; den ena gången frivilligt, den andra för att undvika straff för sönderslaget porslin. Båda gångerna förliste fartygen med man och allt. Axels liv var räddat! Mors böner följde honom. Natten mellan den 14 och 15 nov. 1895 höll dock på att bli hans sista. Fartyget förliste men besättningen blev räddad.

Från och med hösten 1895 var det slut med sjöfärderna för Axel. En anledning var att hans mor inte ville veta av någon mer seglats. Han förberedde sig för seminariestudier och hösten 1897 började han på folkskoleseminariet i Växjö.

Ären i Växjö blev en tid i glada vänners lag; lördagskvällar tillbringades på någon krog, där vin och andra starka drycker flödade. Diskus-

sionen blev ofta livlig, t.o.m. handgriplig.

Axel hade sedan tidig ungdom varit intresserad av historia och litteraturhistoria och hade hunnit läsa en hel del. Nu do-

minerade tidens skönlitterära författare, särskilt August Strindberg, Ellen Key, Gustav Fröding, Verner von Heidenstam m.fl. En klubb som kallades Litteraturvännerna bildades. Axel var en av initiativtagarna. Diskussionerna gällde ofta kristendomen och inte sällan hånades de kristna. Då kunde Axel emellertid inte tåga; han hade sedan barndomen mött äkta fromhet och moderns böner följde honom.

En krogkväll slutade med gråt eftersom Axel hade höjt sitt glas och sagt att om de fortsatte på detta sätt, skulle det gå åt helvete med dem alla. De blev utkörda av krögaren; gråtande gäster kunde han inte ha.

Axel hade utan tvivel själv en litterär ådra, som visade sig redan under studietiden. Ett historiskt drama författades. En diktsamling lämnades till ett förlag. Han tog sig god tid till eget författarskap och fördjupning i historia och litteratur. Andra ämnen, som naturvetenskap och biologi, fick sedan vrålpluggas inför tentamen.

Den första lärartjänsten

I augusti 1901 tillträdde Axel den första lärartjänsten i Forserum utanför Jönköping. Trakten präglades av frireligiös verksamhet och skolan användes som predikolokal. Den unge läraren fick mycket snart god kontakt med de unga och ordnade tillställningar av olika slag,

gärna med spel och dans. Han försökte också hindra att predikningar hölls i skolan.

I Forserum fanns en troende kvinna, som hette Maja Sjöberg. Hon fick bli Herrens redskap till den unge läraren. Axel berättar själv långt senare följande om mötet med Maja Sjöberg: "Då hon fick se honom komma grep hon honom an och frågade: 'Är han den nye skolläraren?' Och då den unge mannen bejakade frågan och hälsade artigt och vänligt, fortsatte Maja Sjöberg och sade med en så hjärtans tro-skyldig blick i sina gamla ögon: 'Vi har fått honom av Gud, för se vi har bett om en troende skollärare.' Det gjorde

den unge läraren riktigt ont om gumman att behöva taga henne ur villfarelsen om hans person, men i alla fall upplyste han henne, att hon misstagit sig, emedan han visst inte var någon troende. Men huru förbluffad blev han inte, då icke ens en skymt av misräkning kunde läsas i den gamlas anlete. Hon svarade med samma goda blick och tonfall: 'Ja då blir han det snart, för vi har bett Gud, att det skulle komma en, som kunde taga hand om vår ungdom. Och jag har hört, att han redan samlat ungdomen omkring sig, och det är bra. Nu dansar han med dem, men det blir snart slut, för vi har bett till Gud, och han hör bön, det vet jag.'"

Axel kunde inte glömma detta samtal med mor Sjöberg. Han genomgick under hösten 1901 en själskris, som han beskriver i dikten

Ofta skälver du,
mitt hjärta,
av en egendomlig smärta,
som jag ej förstår.
Då blir bönekamp i natten
liksom över vida vatten
eller utur täta snår.

AXEL B. SVENSSON

"Slutackord", nedtecknad den 12 december. Litterärt tål den att jämföras med verk av andra dåtida författare, t.ex. Fröding, Karlfelt eller Strindberg. Jag citerar några rader:

*Vad har jag vunnit sen, vad står mig sedan åter
av mina många färder omkring vidan värld?
Så mången slocknad lusteld jag i natt begråter,
i mörka tivillets garn jag ännu ligger snärd.
Dock har jag vunnit: harmoni jag finner
om ock i moll, disharmonin är slut;
och kanske också bödens stjärna brinner
och lyser för mig sen till vägens slut.*

Så blev det jul och Axel tillbringade helgen i hemmet. Motvilligt gick han med till predikan på Nyårsdagen, då texten om det ofruktsamma vinträdet lästes. Det var en direkt beskrivning av hans tillstånd. En själskamp följde.

En eftermiddag på nyåret följde han med sin svåger till ett bönemöte, där det lästes ur *Pietisten*.

Efter ett tag bad svågern Axel ta över läsningen och det kunde han inte vägra att göra, även om han helst hade velat slippa.

Men vad var det han läste? Han fick läsa det om och om igen: "Se då här: denna syndaförlåtelse, denna förlossning, som nu är nämnd, den tillhör varje människa, from och ofrom, trogen och otrogen. Du må vara hurudan du kan, så är åtminstone dina synder borttagna, utplånade, förlättna, i havets djup kastade – detta skedde i Kristi dödstimma. – – – Vem som helst, den

där vill, var och en, och om dina synder vore blodröda – så lyda den store, barmhärtige Herrens egna ord.”

Axels ögon öppnades. Undret hade skett. Han beskriver det själv så här: ”När Herren fick fatt på mig, gick han inte in på alla mina problem och fördomar. Nej, han överbevisade mig helt enkelt om, att jag var en syndare, som saknade frid för min själ. – – Han förkunnade att min synd var förlåten och utstruken och att precis sådan jag satt där, var jag förlossad, förvärvad och vunnen. Jag var hans egen-dom.”

Hur skulle det nu bli att komma tillbaka till Forserum? Han beslöt att fortast möjligt tala om vad som hänt. Vissa var tveksamma, för man hade lärt känna skolläraren som en spjuver. En av hans unga vänner fick emellertid snart göra samma erfarenhet som Axel.

Vad hände då med dramaskrivandet och utgivandet av de första dikterna? Några rader i dikten ”Vid brytningen” från den 5 januari 1902 talar om det:

*På slocknad brasas falnande glöd
jag lägger min största skatt,
min ungdoms tanke, som fordom sjöd
så bett, jag bränner i natt.
Det var en hägring och dimma blott,
ett fladdrande löst ”on dit”,
som fjättrat mig uti drömda slott,
nu – äntligen är jag fri!*

(”On dit” franska = man säger, det påstås.)

Hem och familj

Hos målarmästare Borgström i Kattarp hölls bröllop på Annandag Jul 1902. Dottern Sabina gifte sig då med sin kusin Axel Bernhard Svensson.

De första åren bodde familjen i Forserum. Tjänsten som lärare förenades med prediko-verksamhet i södra Sverige. Familjelyckan

Axel B. Svensson om bönen:

”Vi får lägga fram allt för honom. Intet är så ringa, att inte han vill lyssna till våra böne-önskingar, intet är så stort, att icke han kan hjälpa. Och vi få ej tro, att han skulle finna våra rent lekamliga och jordiska behov otill-börliga: han själv har ju danat oss.”

”Människan vänder sig i regel inte i något fall till Gud med sin nöd, förrän den blivit henne övermäktig. Det är sålunda nöden, som lär oss att bedja. Det är också nöden, som lär oss att giva akt på löftesordet. Därför är det också nöden, som driver oss till Ordets bruk.”

”Och Herren Gud hör aldrig våra böner på grund av vår värdighet, ty alltid är vi ovärdiga. Han hör bönen och giver oss hjälp uteslutande av nåd på grund av löftena. Därför kunna vi med mycket tillförsikt bedja honom i alla livets lägen.”

slogs snart i spillror. I familjen föddes fem barn; två flickor dog i tidiga barnaår. Redan 1905 fick Axel veta att han led av lungtuberkulos i sista stadiet; ingen bot stod att få, sades det. Det blev rop till Gud om hjälp. Han beskriver själv hur hjälpen kom som ett bönesvar under en skärtorsdagskväll. Livet återvände.

År 1907, då fam. bodde i Stockholm och Axel var predikant i Betlehemskyrkan, fick han ett återfall av sjukdomen. I *BV:s Julkalender* 1968 finns ett brev till föräldrarna och systern Sofia, i vilket Axel beskriver vad som skall göras med hans publikationer efter hans död. Han skriver att han vid 28 års ålder är mer nöjd med att lämna livet än han varit ett par år tidigare.

Sonen Sune berättar mycket livfullt om sin

far: "Pappa lekte mycket med sina barn. Till mina allra första minnen hör en trolleriföreställning, som han försökte sig på. Han svalde leksaker och plockade sedan upp dem ur magen alldeles oskadade. Självklart rörde det sig bara om fingerfärdighet. Jag visste inget roligare än att rida på pappas axlar. Jag minns hur han sprang i vild galopp som en skenande häst till missionshuset i Våxtorp, där han skulle predika. Det motsvarade väl inte riktigt de krav man kan ställa på värdigt uppträdande av en predikant eller präst på väg till Guds hus. Men pappa älskade sin lille son, och då brydde han sig inte om vad folk tyckte. — — Nu är alla lekarna, alla historierna och alla skratten bara minnen. Om dem gäller det, som pappa så ofta sade om världens härlighet: 'Jaha, men det varar bara detta livet.' Och jag är innerligt tacksam, att pappa också hade ett annat arv att ge. Jag är förblivande tacksam för evighetsperspektivet. Och kanske uppskattar jag allra mest, att det djupa allvar, som genomsyrade hans liv och verksamhet, kombinerades med detta gosselynn, som gjorde att min barndom aldrig blev tråkig."

Bland åhörarna i kyrkan beskrivs en lång, rak man, som ofta blev stående längst ner vid dörren. Han kom igen gång på gång. Det var August Strindberg, som Axel beundrade som författare.

Fr.o.m. 1906 var den fasta punkten för Axel Betlehemskyrkan i Stockholm, tillhörig EFS, men predikoresor till övriga delar av landet förekom ofta. I Hästveda och Tullstorp (Vankiva) anordnade min morfar tillsammans med folkskollärare Thelander och dennes bror Olof, kyrkoherde i Bosarp, predikantkurser. Vid någon av dem medverkade Axel.

Arbetet i Stockholm bestod inte endast av predikande; där bedrevs i stor utsträckning även en diakonal verksamhet bland fattiga och utslagna.

En skärtorsdagskväll kom Axel att bevista ett möte med ungsocialister och där vittnade han frimodigt om Frälsaren. Tystnaden blev total, innan tillmälen som "siraps-Jesus" och svordomar bröt ut över honom.

Bland åhörarna i kyrkan beskrivs en lång, rak man, som ofta blev stående längst ner vid dörren. Han kom igen gång på gång. Det var August Strindberg, som Axel beundrade som författare. De fick också personlig kontakt. På Strindbergs gravsten står: "Ave crux — spes unica." (Var hälsat kors — mitt enda hopp.)

Så hade människors förböner för Axel blivit hörda. Han kom i fortsättningen att betyda mycket för enskilda människor, för Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner, genom tidningen *Nya Väktaren*, m.m.

Predikoverksamhet

Som tidigare nämnts var Axel under skollidig tid ute och predikade i samverkan med missionsföreningar i södra Sverige. År 1903 var han med vid en ungdomssamling på Udden i Kristianstad, där det beslöts att ett Kristligt Ungdomsförbund skulle bildas. Detta skedde år 1905. I tidningen *Ungdomsbladets* provnummer, som kom ut på hösten, var Axel en av skribenterna (tillsammans med min morfar, Måns Carlsson).

Källförteckning

Källor: Bengtsson, Elsa: *Axel B. Svensson — en levnadsteckning* BV-Förlag 1979; BV:s *Julkalender* 1968; Svensson, Sune: Artikel om Axel B. Svensson i *Nya Väktaren* 1967; Svensson, Axel B.: *Dikter*, Nya Väktarens förlag 1924

Anna Nilsson

Kristianstad, fd studierektor.